Блаженка Калдесић Спасојевић

МОРЕ ИЛИ ОДМОР

Уредник
Зоран Колунџија

Уметничке слике у књизи дело су ауторке
Блаженке Калдесић Спасојевић

Блаженка Калдесић Спасојевић

МОРЕ
или
ОДМОР

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Књигу посвећујем мојим синовима Борису и Предрагу (Боки и Пећи), јер су они моја највећа љубав и смисао мог живота. Они су мој ослонац, помоћ и подршка.

Такође је посвећујем мојим унукама Сани и Неви, јер су оне моја радост, срећа и лепота моје старости.

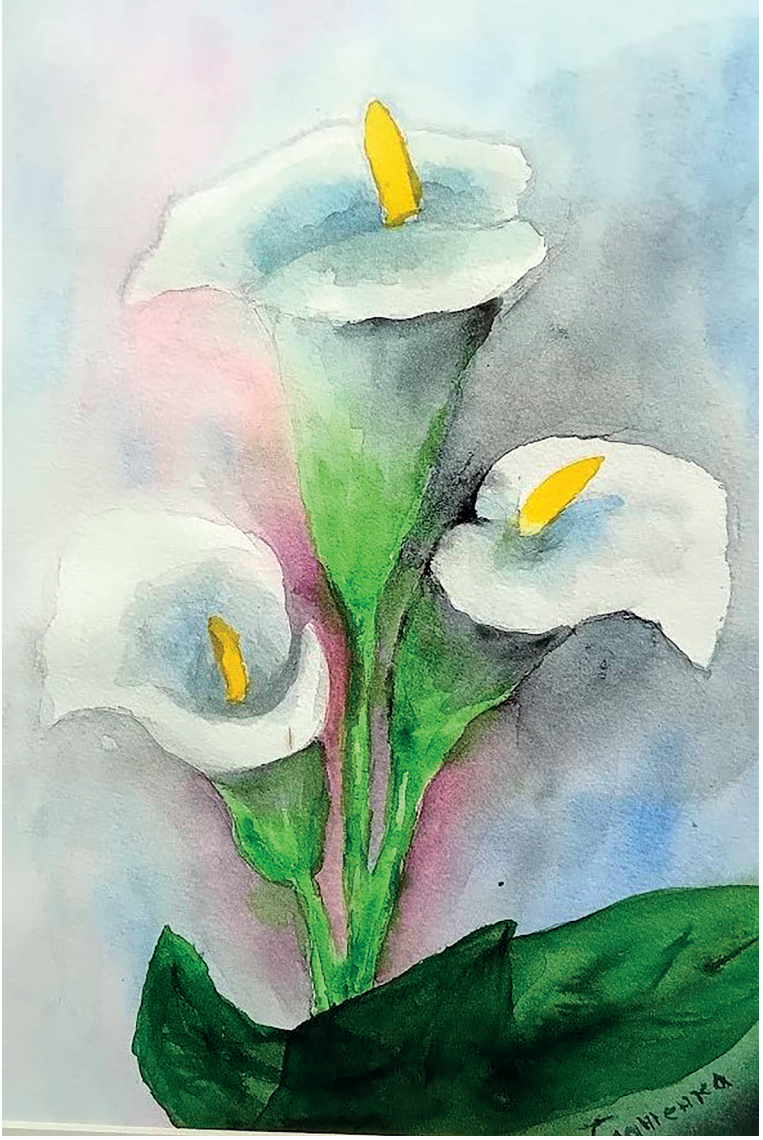

Кале, акварел

Драги читаоче,
(ваљда ће неко читати ову књигу)

Дуго сам жељела да на овај начин подијелим своје мисли, своје ставове, дакле, дио себе, са неким мени непознатим, у овом случају са ТОБОМ. Чинило ми се да је најлакше отворити се пред неким кога не познајем, писаном ријечју и без могућности његове повратне реакције.

1. Жељела сам да напишем нешто лагано, нешто што би се читало на плажи, на одмору, нешто опуштајуће; али… ја сам тешка и компликована особа.
2. Жељела сам да се види да је књигу писала жена; али… мислим да многе мисли о појавама, ставови и погледи уопште не зависе од пола, па сам нека своја гледишта изразила кроз мушке ликове.
3. Жељела сам да подијелим своја размишљања и ставове; али… не мислим да су они најбољи и највреднији. Зато сам изградила ликове који на исте ствари гледају на другачији начин, па се надам да ћеш у неком лику пронаћи себе… или у више ликова… или бар упоредити себе с неким од ликова ове књиге. Надам се да ће ти бар неки од ликова бити занимљив. (Догађаји су истинити, а ликови су измишљени, осим једног који има и име и презиме.)

И још нешто – у овој књизи нема наратора… Хтјела сам да ти се обратим директно, кроз ликове, монологом и дијалогом, али не знам да ли је то уопште ефектно.

Да додам и ово: ова књига нема сврху да буде документ једног времена, мада описује једно вријеме. Нема циљ да буде истина, иако је истина једна од мени најзначајнијих вриједности.

Нема ни циљ да представи људе једног времена, мада их осликава.

Нема ни циљ да представи љубав, мада сам скоро цијелу књигу испунила својом љубављу.

Те волим ово, те волим оно… вјероватно ће ти бити мало досадно то што толико волим. Додала сам понешто и да „не волим“ (чисто реда ради). Напросто сам таква, пуна љубави и помало жестоке љутње, а ово је моја књига и мој доживљај свијета.

У крајњем случају, можеш и да прескочиш оно што ти је досадно, ако знаш шта ће ти бити досадно. Ја сам много тога прескакала, јер сам жељела да се књига брзо прочита.

Ова књига настала је из потребе да изразим себе, јер сликање, којим се већ дуже вријеме бавим, изгледа није довољно.

Аутор

Љиљан, уље на платну

1. ДАН

С: „Нећу да се расправљам. Рекао сам да не идем на одмор, него је ово пословно путовање. Треба да напокон обавим тај састанак. Никако не могу да му детаљно изнесем своје виђење тог пројекта и искористићу то што је он тамо да нађем начин да напокон дуже разговарам са њим.“

Ц: „Па ти ради, али зашто ја и дјеца не можемо да за то вријеме будемо на мору. Уосталом, ту се скупља твоје друштво са факултета, сигурно ћеш се наћи с њима.“

С: „То је чиста случајност да су се они изорганизовали да се виде послије толико година и да се нађу у исто вријеме и на истом мјесту кад је и он тамо. Наравно да ћу се видјети с њима. Мада, морам признати да ме мало интересује какви су то људи сад, како се сналазе у овом времену. А ко зна, можда проширим бизнис и с њима. Разбацани смо на све стране. Кључно је да не знам колико ћу остати, јер је посао приоритет и ако успијем да све што планирам договорим с њим, ја се брзо враћам. Тако да уопште не вриједи да се малтретирате и путујете до тамо.“

Ц: „Убиједи ме да ми је море малтретирање. С тобом је немогуће нормално разговарати нити организовати нормалан живот. Практично живимо од моје плате, а ти си стално у неким пословима, а у посљедње вријеме и на неким путовањима од којих никакве користи, једва покриваш трошкове.“

С: „Зато и идем на овај пут. То ми је животни посао, тај пројекат треба да нас у сваком погледу стабилизује, првенствено финансијски. Ако све прође како сам планирао, идемо ми, наша породица, на прави годишњи одмор. Сад ме само задржаваш са непотребним расправама. Испрати ме и пожели да ово буде успјешно путовање и да се напокон и ми финансијски стабилизујемо.“

Ц: „Па добро, срећан ти пут, али немој мислити да ти вјерујем. Сита сам ја твојих прича и уморна од њих. Не знам само колико ћу још моћи да их трпим.“

С: „Шта мислиш да ја не трпим, мислиш ли да је мени лако и добро. Ти имаш редовно радно вријеме, сталан посао и опет си незадовољна, а ја муке мучим да зарадим новац у овом лудом времену и још луђој држави. Изљуби дјецу да их не будим и дођи да се пољубимо и довиђења.“

Носећи мали кофер оштрим и брзим корацима упутио сам се ка свом аутомобилу. Угледао сам најдосаднију особу коју познајем па сам се потрудио да изгледам ужурбано. Поздравио сам је и успјешно избјегао комшиницу, која би увијек нешто да прича. Сјео сам и кренуо. Напокон, да се одморим од свега и свих. Само ми она и дјеца фале на овом одмору. Не знам ни како ћу сам поднијети те људе. Колико су се промијенили? Да, некад смо се баш добро дружили, али то је била младост. Какви ли су сад? Њих четири су баш изазивале пажњу гдје год се појаве. Свака је била привлачна на свој начин. Четири другарице су се дружиле четири године. Необично за жене, обично ни двије не издрже четири

године, три максимум, а њих четири су биле нераздвојне све четири године.

К: „Баш се радујем. Већ дуго нисмо били на мору. Од прије рата. Да ли је могуће да се потпуно враћамо у нормалан живот. Идемо на море и видјећемо се са старим друштвом. Л је ово одлично организовала. Тај смјештај је заиста повољан, не бисмо ни могли себи приуштити неки скуп одмор, али овај приватни смјештај у заједничкој вили и исхрана у личној режији је одличан потез.“

Р: „Мени смета што не идемо с дјецом. Дјеца на једну страну, ми на другу. То је баш безвезе.“

К: „Шта мислиш да мени дјеца не недостају? Само их ти волиш? Ја сам та која брине о њима. Осим времена које проводим на послу, ја проводим све вријеме с њима или у бризи око њих. Ипак се радујем овом одмору, сигурна сам да ће моји родитељи добро бринути о њима. Па Л је све организовала и тако добро смислила да се окупимо и сјетимо младости. Да дођемо без дјеце, мислила је да нам свима треба одмор и да је ово добра прилика за то. Њихова дјеца су већ скоро одрасла и полако треба да се прилагоде одвајању. Чак и нама је то потребно. Успјела је да договори да собе узмемо између седам и десет дана. Нико не зна колико ће остати. То само она може да организује. Да не договори унапријед термин до кад остајемо, него да остави могућност да неко буде седам дана, а неко десет. Ваљда ти власници изнајмљују и непосредно кад им дођу туристи (оно собе, собе), па

им таква организација одговара. А и узели смо пет соба. Није ми јасно зашто М и П нису узеле заједно собу како им је предлагала Л. Свака је хтјела своју собу, као, тако су научиле.“

Р: „Срећа да су дјеца већ отпутовала, иначе не знам како бих кренуо. Па све смо спаковали. Ја идем полако да све смјестим у кола. Добро је да носимо мало одјеће, па ова храна може да стане. Ти си све понијела, вјероватно ћемо се заједно хранити, а ти носиш све: и замрзнуто и печено и суво и свјеже.“

К: „Рат ме научио да нигдје не идем без хране. И ако се заједно хранимо, свако ће сносити трошкове своје исхране, било да је донио храну или да је купује тамо. Нама више одговара да понесем храну, ипак је тамо скупље. Ми економишемо, купимо мање меса и поврћа, ја кувам и спремам, замрзивачи су нам пуни. Понијећемо храну, смјештај је пристојне цијене, тако да нас неће превише коштати. Ми смо научили да скоро све дајемо на дјецу, а мало на себе. Годиће нам ова промјена и дјеци ће бити лијепо са бабом и ђедом. Уживаће, не брини, и њима и нама треба мало одмора и предаха. Не треба да стално будемо заједно. Ми смо некако касно добили дјецу па су млађи него код осталих, али то није битно.“

Р: „Па и нисмо касно добили дјецу. М је прва рађала, одмах послије факултета се удала. Па Б и Л, њихова дјеца су нешто старија од наше, дјеца С су млађа, а П и нема још дјецу.“

К: „У праву си. Дјеца од М већ су своји људи и са својим породицама, старији су, а млађи су са друштвом на мору. Дјеца Б и Л су са бабом и ђедом, као што су и

наша код бабе и ђеда. С је оставио своју с мајком. Никако ми није јасно зашто С није повео жену. Какав је то соло долазак на море, а ти кукаш за дјецом.“

Р: „Он мени никад није био јасан, али ово је прилика да се поново видимо и да видимо какви смо људи постали. Колико смо одређене особине задржали, а колико промијенили.“

Л: „Напокон сједамо у ауто и путујемо. Годишњи одмор. Море. Осјећам да сам срећна и задовољна. Заслужен одмор и сусрет с драгим пријатељима.“

Б: „Са људима с којима смо некада били пријатељи и с којима се годинама нисмо видјели.“

Л: „То су нам пријатељи. Ја нисам имала и немам боље пријатеље од њих. Толико сам се трудила да организујем овај одмор. Сад сам задовољна, испуњена позитивним емоцијама, узбуђена и радосна.“

Б: „Дивно, и ја дијелим твоје емоције, и ја се радујем одмору и сусрету с људима са којима смо дијелили младост. Толико дана, ма шта дана – толико година смо провели заједно. Младост, безбрижне године, биолошки и социјално прелијепе године, били смо искрени и добри пријатељи. Ипак, ми не знамо какви су ти људи данас, како је вријеме и искуство дјеловало на њих. Живот мијења људе, а ми смо имали бурне животе.“

Л: „Тежак си. Баш зато што смо имали буран и тежак период у животу знамо да цијенимо пријатеље. Тај осјећај блискости и радости који осјећамо при сусрету с људи-

ма из периода прије рата немају људи који нису прошли рат. Они који нису прошли животну опасност не цијене живот као ми који смо је прошли. Људи који нису били одвојени од својих пријатеља, родбине и драгих особа, нису били испуњени неизвјесношћу и бригом за њихове животе, никад нису могли доживјети толику радост поновног сусрета с драгим особама као ми. Ми који смо прошли рат и све оно што носи рат више цијенимо и људе и живот, а чини ми се и све праве вриједности."

Б: „Наравно. Идемо на одмор и да се видимо с њима. Радујем се и одмору и сусрету, али не могу а да не размишљам о томе да се дуго нисмо видјели, да имамо различита искуства, да дуго нисмо били ни у каквом контакту, да не знамо какви су за све ове године постали људи."

Л: „То су нам пријатељи. Људи с којима смо провели најљепше године, младост, вријеме нашег идеализма. Да ли ти уопште цијениш пријатељство?"

Б: „Па нормално. Волим и цијеним људе, посебно оне с којима могу да остварим блиске односе, а с њима ме, осим успомена на дивне године живота, везује и блискост. Она права вриједност пријатељства је управо та блискост. Породицу, родбину, народ коме се припада, волимо и цијенимо јер нас везује сличност и блискост. Мада ту блискост осјећамо и према неким људима које случајно упознамо и издвојимо од масе људи које срећемо. Те људе према којима осјећамо блискост бирамо да проводимо вријеме са њима и сматрамо их пријатељима. Посебно су честа и чврста пријатељства у младости, као што су ова наша. Та дружења су спонтана и безинтересна. У периоду зрелости, кад је човјек окупиран

радом и односима са људима везаним за посао, често су ти односи обиљежени односом слуге и господара. У тим односима слуге и господара искрена пријатељства су немогућа.

Често размишљам и о пријатељствима међу народима. Ево, на примјер, пријатељство Срба са Русима или пријатељство Срба и Грка примјери су искреног и безинтересног пријатељства. Посебно однос Срба и Грка, два народа која су кроз историју била толико блиска и повезана пријатељским односима, а без неких прорачунатих интереса. Руси су велики и моћан народ, у односу на њих Срби су заиста мали, али тај однос између Руса и Срба није оптерећен односом слуге и господара него је братски. Чини ми се да је пријатељство Нијемаца и Хрвата ипак оптерећено тим односом. Више су то интересне сфере него братски односи.“

Л: „Опет си се изгубио у својим размишљањима. Боље се концентриши на вожњу и нађи неку станицу с пријатном музиком. Хоћу да уживам у музици, вожњи, лијепим предјелима, радости што идем на одмор и што ћу се видјети са пријатељима.“

М

Никад не знам да се спакујем. Увијек понесем више ствари него што ми треба. Колико књига да понесем? Понећу само двије, ипак треба да се дружим са старим пријатељима а не да читам књиге. А опет не могу замислити одмор без књиге. Толико волим море, толико се радујем

сусрету са пријатељима из младости али читање књиге је обавезни дио одмора откад знам за себе, књига и опушта и смирује. Кажу да уз одмор иде лагана литература, ја сам на одмору читала све до чега бих дошла. Сад мање читам али читам, и сад бирам крупнија слова да ми је лакше читати (слабије видим па ми је лакше читати крупна слова, мање замарају). Раније сам бирала ситна слова да не морам често окретати странице. Који критерији за избор књиге, ха ха, ха. На одмору се све прочита

Овог одмора ће ми разговор бити пуно занимљивији од књига. Надам се да ћу се дружити са пријатељима. Раније сам говорила да су ми ликови из књига занимљивији од ликова које срећем у животу али сад, сад се радујем разговору са пријатељима више, пуно више него ликовима о којима могу да читам кад хоћу. Надам се да нећу пуно размишљати. Надам се, али у посљедње вријеме превише размишљам. То пребирање по мислима ми односи пуно времена, понекад ми се чини да је то изгубљено вријеме. Понекад мислим да је неопходно да средим своју свијест да ме подсвијест не би обољела.

Разговор је пуно вриједнији. Нажалост, ја не могу да говорим о свему о чему мислим. Разговор, тај сусрет двије душе. Велику блискост са другом особом можемо осјетити кроз разговор. Та блискост коју осјећамо кроз разговор некад има велику вриједност. Са неким је довољна физичка блискост. Права блискост душа која се осјећа кроз разговор је осјећај који се гради временом али може и да настане и да нестане врло брзо. Кад нестане жеља да разговарамо с неким, ту особу избацујемо из свог свијета. Могу бити још поред нас али не и дио нашег свијета.